

RASKOVANI

IZLAZI SVAKI CETVRTAK, 11 JUTRA.
PREDPLATA: TROMJESEČNO DINARA 13, GO-
DIŠNJE DINARA 52. OGLASI PO CIENIKU.
UREDNIŠTVO I UPRAVA KUĆA Br. 543 - VODICE.
RUKOPI SI SE NEVRAĆAJU,

POJEDINI BROJ: DINAR | VLASNIK, DIREKTOR ODGOVORNI UREDNIK: PAVAO ROCA | TISAK: PUČKE TISKARE - ŠIBENIK.

Šibenski Šverceri u pravom svijetlu.

Prikazuje MIHO JERINIĆ.

Podvale šibenskih dindušmana.

Govor je o njima, o našim šibenskim švercerima. Zaslužuju, da im se posveti nekoliko ozbiljnih riječi. Ta oni su upropastili polovicu pučanstva šibenskog kotara za vrijeme talijanske okupacije, a sada, kada je na tvrdji sv. Nikole zalepršala naša srbsko-hrvatsko-slovenska narodna zastava, požurise se — alčaci jedni! — da okradu državnu blagajnu.

Jasnije i bistrije se neda sa par riječi prikazati hajku, koju su podigli neki dindušmani našeg grada protiv našim domaćim ljudima radi toga, jer bi neki od njih, a možda i svi koji su proskribirani na listini švercera, za vrijeme talijanske okupacije bili hitriji i lukaviji, te se znali okrenuti i bacili se na trgovinu sa novcem, pri čemu se zaslužili koju hiljadu kruna.

Podkomisija za zamjenu čistih kruna u Šibeniku imala je potpuno pravo kada je skrupolozno bilježila sve one zle i sramotne glasine, koje su se proti Šibenčanima širile u Splitu i Beogradu za vrijeme talijanske okupacije. Ali kada bi svaka stota bila istinita od onih sramotnih podvala, mi bismo danas ne 41 već 4001 morali imati švercera u Šibeniku, koji bi bili prikazali na promjenu barem dvije milijarde čistih kruna, a ne njih 41 samih 13.7 milijuna.

Mi smo slušali te sramotne glasine u Beogradu, Sarajevu, Dubrovniku i Splitu i snebivali smo se nad bezdušju šibenskih švercera. Čiste su se krune unašale u Šibenik na pune bisage između fažola i riži; u balama između robe; u demidjanama; u bačvama, koje su ad hoe bile preuđesene tako, da se je pokvareno vino nalazilo u sredini bačve, a čiste krune ispod duga; u balama sijena; a najviši kvantum čistih kruna uveo se je sa autom preko Grahova i to upravo sa automobilom »kralja« švercera Stipe Šare!

Dajmo mjesta fantaziji megalomana, da saznamo kako su se čiste krune unašale u Šibenik u bačvama. U konalu između Vodica i Prvića bačve bi se sa parobroda ili trabakula bacale u more, a šibenski bi ih šverceri hitali kada bi doplovile pri kraj. U Splitu se je u ovo vjerovalo, javljalo Beogradu — a oni — Bog im prosti! — izgleda tačno svaku bilježili.

Onaj blaženi auto Stipe Šare, u kojemu su se čiste krune uvazale u Šibenik preko Grahova, zaslužuje, da Uprava Međunarodnog Muzeja u Beogradu kupi i izloži u njezinoj dvorani — jer prama kazivanju megalomana, ovaj auto mora da je najbolji vehikel, kojega posjeduje naša Država.

U njemu se je dnevnicke do dva puta unašalo preko granice deset vreća čistih kruna i to sve puste hiljadarke!

Daleko bi se zašlo perom, kada bi se iznijelo na papir sve ono, što su megalomani znali pričati o našim švercerima. Za ilustraciju njihove fantazije dostatno je navedeno.

Neozbiljni sud članova komisije.

Sad bacimo pogled na listinu šverceva. Na broju ih je 41. Od njih 19 prikazalo je 11.1 mil.

čistih kruna; 20 njih 1.4 mil. kruna; a dvojica, za koje se ne može utaničiti tačno proveniencu čistih kruna, 1.2 mil. kr. Kada se uzme u obzir, da između ono 19 švercera imademo 6 veletrgovaca, koji su prikazali do 8 mil. kruna, onda se mi čudimo ozbiljnosti članova podkomisije, da su ove naše trgovce strpali u koš švercera. Ali još će se više čuditi činovnici u ministarstvu financija, kada u listini šibenskih švercera naidju na 20 imena koji nijesu smogli više od 1.4 mil. kruna.

Pokušajmo da mi rad naših malih švercera promotrimo malo iz bližega i da se spoznamo s njihovom rutinom. Tko je pomnjivo pratio razvoj novčanih prilika za vrijeme između izpražnjenja prve i druge okupirane zone, a imao mali kapital novca, mogao je kroz oni kratki razmak vremena povisiti svoju glavnicu od 5 hiljada dinara na 100-300 hiljada čistih kruna.

Izmjena čistih kruna u Drnišu i Kninu, prvog zoni, upreplašila je bila našeg seljaka i on, mješte da nosi novac na porezni ured na izmjenu, on je bježao u Šibenik. Jedni su kupovali dinare a drugi roba. Prije izmjene novca u prvog zoni kod nas je dinaru skakala cijena između 7—8 kruna, a liri 11—14 kruna. Čim je počela izmjena i proz narod se proširio glas, da će se za 20 čistih kruna dobiti samo jedan dinar kod nas je koliko dinaru toliko liri poskočila cijena i privatni kurs dinaru varirao je između 12—14, a liri između 17—21 čiste krune. Najsmješnjiji je privatni kurs bio ovaj: za 1 liru plaćalo se je do 2 dinara.

Pametni spekulat kupovao je lire i plaćao ih je poprječno 18 čistih kruna. Iste je prodavao za 2 dinara; i onda bi dinare prodavao za poprječno 26 čistih kruna i tako bi na jednoj liri imao 8 kr. dobiti. Na 1000 lira 8000 kruna; a kako je radio na veliko, tako je za ono kratko vrijeme zaslužio lijepih para, bez da mu je bilo nužde lomiti vrat sa švercerstvom.

Prošle godine negdje mjeseca kolovoza ili rujna kurs dinara prema liri bio je al pari u Šibeniku. Za 1000 Dinara dobio si 1000 lira ili 6000 čistih kruna. Mjeseca siječnja o. g. kurs se je dinaru povisio za 2 krune a liri za 6 kruna i mi smo živi svjedoci lamentacija naših činovnika, koji su pri izmjeni njihovih dinara gubili po 400 čistih kruna na svako 100 dinara. Da budu bili lukaviji i njihove dinare zalagali kod banke mješte ih svaki mjesec mijenjati, mogli su danas imati sve od vlade primljene dinare i još živiti toliko vremena lijepo i badava. Oni su bili nepraktični i skapavali, a s njihovim dinarima kašnje trgovali su lukaviji od njih.

Uvjeren sam, da i oni uvidjaju pogriješke, koje su činili, ali kasno je. Nedaj Bože, da se povrate ona vremena, okladio bi se, da bi pri drugoj izmjeni čistih kruna na listini švercera najviše bilo činovnika — jer su oni u glavnom bili oni, preko kojih se je u Šibenik uvadjao dinar.

Uočimo li privatni kurs dinara u Šibeniku nakon izmjene kruna u Drnišu i Kninu (1:14) to

su ti naši blaženi šverceri izdali seljacima iz prve zone u najgorem slučaju jedan milijun dinara, a ovi su bili sretni i presretni, da su tako dobro promijenili njihove krune, kada prama vijestima, koje su ravno dolazile iz Beograda (o čemu sam svojedobno pisao u beogradskom dnevniku »Trg. Glas.«) njihove krune imali promijenuti za (1:20) din. 700 hiljada. Dakle za 300 hiljada manje nego su dobili od šibenskih švercera!

Tko je tomu kriv, da su se u okupiranom zemljištu širile neispravne vijesti o zamjeni novca? Neka se istražu krivci i nek oni nose odgovornost za to, da su seljaci drniške i kninske okolice izgubili sublužu 2.5 mil. dinara na promjeni. Ali danas podizati optužbu proti šaci naših domaćih ljndi, koji su na jedan ovdje tolerirani način kod promjene lira, dinara i čistih kruna zaslužili jednu bagatelu od 1.4 mil. čistih kruna ili naše trgovce koji su drniškim i kninskim seljacima za čiste krune prodali dobru robu to je, — da se blago izrazim, — jedna nemoralna pojava u našem socijalnom životu!

Tko je sastavio listinu švercera?

Šibenska podkomisija zaplijenila je dotičnu svotu, ali ono što javnost zanima više od zapljene je činjenica, što ova želi znati imena onih ljudi, koji su podkomisiji pojastrili listinu tobožnjih švercera.

O tomu kolaju po Šibeniku razni glasovi. Mi te glasine nećemo bilježiti, ali nemožemo dozvoliti, da dindušmani ovog grada iz potaje napadaju na neke osobe, dok su u tobožnjoj listini švercera premućali druge. Na javu sa imenima doušnika, da se javnost uvjeri, da oni sami nijesu bili pravi šverceri.

Nego dok se razboritome čovjeku gadi slušati razne izraze o šibenskim švercerima, čudi se istodobno, da svi ti napadači ne iznose u javnost sve njihove lopovštine, da ih javnost saznađe. Sve ono što se je o njima do sada pisalo to je mačji kašalj, to je onaj vu-vu a od vuka ni glasa ni traga.

Da su se i naši mjerodavni krugovi u Beogradu o tome uvjerali, nema dvojbe, jer nevaraju li svi znaci — zapljenjeni novac šibenskih trgovaca i građana ne može se smatrati, da je bio prošvercovan.

Ako je i u Šibeniku bilo doista švercera sa novcem, onda im se mi moramo diviti, kako su oni fino znali one ogromne svote prošvercovanih čistih kruna na brzu ruku baciti na drugu stranu i tako spasiti našu državnu blagajnu od svakog gubitka.

Oberkralj švercera.

Jedan naš gradjanin, veletrgovac i industrijalac, koji je sa svojom trgovačkom rutinom znao da se podigne nad ostale trgovce prikazao je na izmjenu 4.6 mil. kruna. Nazvaše ga kraljem švercera! Rad toga našeg gradjanina je poznat nama svima. Od god. 1915 do danas razvio je na jednu takovu trgovačko-industrijalnu radnju u Šibeniku, da mu je tražiti premca u cijeloj našoj Državi. Njegov godišnji promet je toliki, da on, kada bi kroz ovo šest godina računao 1/2% čiste dobiti na istomu mogao je da na izmjeni prikaže kojih 10 mil. kruna.

Imati će taj naš gradjanin i mana, ali on imade jednu veliku zaslugu za našeg šibenskog seljaka, pred kojom izčezavaju sve njegove mane.

Stari šibenski trgovci, svi na broju, kada je buknuo rat, obustavivši nabavke sa strane i kupovinu, a u našem gradu pojavivši se jedna nova, do sada nama sakrivena trgovačka energija — i njoj ima Šibenik da zahvali, da ga je tekom rata spasila od glada. Toj se energiji danas poriče njezina snaga!

Drugi naš građanin, imao je sreću, da je bio od Calebichevih doušnika kvitiran kao protu-austrijski element i bacaju ga u tamnicu. Pretrpio je — i pravo je da mu naša vlada daje izvoznicu za x vagona brašna i kukuruza za Šibenik. On ga u Splitu plaća recimo sa 1 mil. dinara. Ovdje prodaje kukuruz 32 čiste krune, a brašno 48. Radi jedno dva mjeseca. Dinaru je onda bila cijena k 10—12. On predaje komisiji 13 mil. kruna. Njegovi se milijuni nezapljenju! Mi netražimo zapljenu, ali da je ovu svotu predao onaj prvi naš građanin, koju bi on ne kroz dva mjeseca, već kroz subliku šest godina pristedio bio, njega bi se bilo nazvalo oberkraljem švercera a ne samo kraljem.

Treći naš sugrađanin, intimus svemoćnog Pollocka za vrijeme rata, od ovoga unapredjen nakon dolaska Talijana, guli i dere seljake kože na sudu; protuzakonito nagomilava džepu — njemu podkomisija ni mukajet — On nije švercer!

Zašto komisija nije jednakom mjerom mjerila u sva tri slučaja to nama nije poznat, ali o tomu zbori cijeli šibenski trgovački svijet.

Prokriomčareno 5 vagona duhana.

Meni se čini, da cijela kampanja i pisanje o šibenskim tobožnim švercerima ima druge razloge u pozadini, ali ta kampanja ne će i nemože uspjeti. Do toga zaključka dolazim iz ovih razloga: Prošle godine prokriomčarilo se — računa se — oko 5 vagona duhana između Splita i Metkovića na otok Hvar, gdje su Talijani plaćali kg. duhana 100 lira. To bi iznašalo 5 milijuna lira.

Osim toga prokriomčarilo se je iz Metkovića hrane, koja bila određena za Split toliko, da bi — kako se je onda izrazio jedan u stvari upućeni trgovac — Dalmacija imala za dvije godine u izobilju hrane.

Jesmo li mi ikada i u kojoj novini čitali i najmanju hajku proti onim švercerima? U obadva slučaja država je pretrpila znatnu štetu, ali nama nije poznato, da su oni pravi šverceri, oni državni dušmani bili kažnjeni.

Nemojmo nabrajati sve što se prošle godine kriomčarilo za vrijeme dok se držalo da su naše pogranične straže preslabe. Osvrnimo se na pojavu od nazad malo dana. Italija je zabranila uvoz rogata blaga iz Jugoslavije. Subliku oko 100 vagona volova zaustavljeno je — jer da se kod nas pojavila pošast na blagu, kao što je u Rumunjskoj. Izvidima se ustanovilo, da su pravi šverceri faktično iz Besarabije *) u našu državu uvažali volove bez veterinarske kontrole. Kakove je korake poduzela naša vlada proti ovim grobarima naše trgovine, nezna se jošter ništa.

Kada sve ovo sami sebi predočimo, onda mirne duše možemo sa prezinom odbiti sve podvale, koje se podmeću Šibenčanima u pitanju šverca sa krunama i očekivati, da će vlada — znati najbolje da razlikuje švercera od poštena trgovca i da će, kada dinari, koje davno očekuju naši ljudi, poreznom uredu prispiju u Šibenik ukinuti zapljenu na onu ščicu nepromišljeno zapljenjenih čistih kruna i na taj način najljepšu zadovoljštinu pružiti našim radnim silama u ovom gradu.

*) U Besarabiji meso govdede 3 leja (1.5 D.) kupovali, a kod nas prodavali 5 Din. žive vage. Ovo je dobit!

„Fratarska oporuka.“

Pamtite li,
Što vazda b' jahu fratri...
Hrvat, sinci našeg puka.
Ta sveta zemlja rodi nas,
Imetak naš je pučka muka,
Te pantimo u ovaj čas!
To duguju nam što šljivari,
Što građanin, siromah kmet,
Dužnici sve Hrvati stari,
Ta naša krv, naš rod, naš svjet.
Mi čekali bi ljeta duga,
Do sudnjeg dana - sad je druga,
Jer državi l' to dodje ruku,
..... jao puku!
Isplatit će morat omah
i Hrvat propast će siromah.“
August Senoa.

Jest Habsburg Josip II od kolina „šupljače“, ali „mulo fortunato“ ipak sve svoje odredbe „ukaze“ „naredjenja“ nastojao upričiti u korist puka svoga. Neumrlj Senoa dalje govori:

„U njihov dvorih odsele će stanovati bolni ljudi, djaci, pisari, sužnji li vojski.“

A što „zelena internacionala“ traži, zahtjeva? Njoj nek budu pune jaslje, a drugome kako — vrag da. Samo: nek se ruši nek se puši!

Naš urednik ovih dane prošao Ravne Kotare. Namjera ga namjerila na fra Pađu Silova župnika Lišana i fra Šimuna Slavicu župnika Piramotovaca. Ovi mu, u koliko je svatio, izkazaše: da u koliko se dalo sva crkvena dobra pridigoše, prisvojše za crkvu, da pod svoj račun ova obradiva, pod uvjete koje će nastojati kod starestinstva izposlovati.

Trgovački glasnik.

Globe. Kako doznajemo Marko Prolega i Šime Turle bili su oglobljeni po 100 D. svaki radi navijanja cijena.

Trgovcima na znanje. Upozoravaju se trgovački krugovi da u svakom slučaju prikazuju račune. „Sudu za suzbijanje skupocē“, ako njih zapada roba, više od cijene ustanovljene po ovom Sudu. Saznajemo sa kompetentne strane, da će ovaj Sud uvažiti opravdane zahtjeve trgovaca.

Poplava u carinarnici. — Ovih dana, nakon četiri mjeseca suše, izlilo se nebo na zemlju i na jednom se naša carinarnica našla pod vodom. Sam upravitelj nije mogao u ured. Morali su ga na ledjima prenijeti u ured, da od poplave spasi novac i važnije spise. Kako se u carinarnici nalazi mnogo neocarinjene robe, tako je poplava nanijela trgovcima znatnu štetu, koja se sada nemože procijeniti.

Ovo nije prvi put da, kada u vruljama uzvrije voda, naša carinarnica poplavi. Na ovoj okolnost bilo su nadležne oblasti još ovog ljeta upozorene i da budu na vrijeme doskočile ovoj potrebi danas bi se bilo izbjeglo nanešenoj šteti trgovcima.

Trgovac, koji nam šalje gornju opasku, savršava istu ovim zgodnim upitom: Hoće li vlada ili sud za suzbijanje skupe, nadoknaditi trgovcima manješne štete, koje su nastale krivnjom onih, koji se nisu pravodobno postarali da se ovakovim nesrećam unaprijed izbjegne?

Bojkt šibenskih trgovaca. Od jednog solidnog trgovca zamoljeni, donasmo: Molimo Vas propitajte se kod našeg ministra financija radi kojih se razloga poštarški paketi iz inozemstva određeni za naš grad šalju u Split na carinarnicu radi ocarinjenja? Pri toj manipulaciji naš trgovac

ima nepotrebn i suvišni trošak putovanja u Split. Ili je Splitčanima uspjelo u Beogradu, da na ovaj način bojkotuju naš grad.

Suzbijanje skupocē. Pr. nedjelje u 5 sati večer sazva vladin emisar, upravitelj općine Vodice radništvo i zemljoradništvo u Vodicama, da međusobno izaberu prestavnika u odbor „suzbijanja skupocē“. Jakov Zere traži razjašnjenje. Upravitelj razdubi: da po slovu zakona, u dotični odbor biraju: općina 2, činovništvo sa popovima 1, a radnici i zemljoradnici 1. i nji 4 međusobno 5 petog, pa tek onda međusobno upravu. Na opravdani prigovor Zore: onda radnik, zemljoradnik uvijek pod papučom, jer općine niese barem za sada autonomne već podružnice vladajućeg režima — svi prisutni odoleše se. Skupština bez uspjeha. Upozorivamo „vedritelje“ na današnju rubriku našeg Lista „Radnički raboš“.

Radnički raboš.

Mjere protiv skupocē. I u Šibeniku, kao po svima mjestima u Jugoslaviji, obrazovan je sud za suzbijanje bezdušne pljačke i nesavjesne spekulacije. Hoće li potrošači de facto time biti zaštićeni od današnje pretjerane i nepodnošljive skupocē? Imamo puno razloga da u to posumljamo. Sudeći po ljudima izabranim u taj Sud, i onima koje je g. općinski upravitelj htio da prokriomčari, Sud za suzbijanje skupocē ima da postane jedna obična filijala šibenske općine, koja je, iz partizanskih razloga, trgovcima davala i suviše pardona za brzo i lako bogaćenje. U taj Sud izabran je doduše i jedan radnik, ali njegov uticaj, u oskudici rutine za pravilno shvatanje svojih zadataka, teško da će se primjećivati, jer su inteligentniji radnici, sticajem političkih prilika, mahom eliminirani od aktivnog uzimanja učešća u našem javnom životu. A radi omogućavanja preduzimanja što efikasnijih mjera za obranu siromašnog svijeta koji gres u ovoj nezapamćenoj skupocē, mi smo se pobrinuli da saznamo za mišljenje baš onih koji su dugogodišnjim pripadanjem radničkom pokretu naročito proučavali položaj radničke klase u odnosu prema socijalnoj, političkoj i ekonomskoj situaciji naše zemlje. Jedan od radničkih prvaka izložio nam je čitav plan za suzbijanje skupocē, a kao prešne mjere, prema osnovi izradjenoj od radničkih sindikata u Jugoslaviji i Radničke Komore u Beogradu, iznio je ove stvarne predloge:

1. da općina odmah pristupi podizanju jednog većeg pekarskog preduzeća, koje bi moglo na moderan način, proizvoditi dnevno najmanje do 2000 kg. kruha i koje bi, prema tome, bilo u rukama općine i sredstvo za obaranje cijena: hljebu i u isto vrijeme i putokaz za određivanje cijena hljebu kod privatnih proizvođača;

2. da za vrijeme dok se ovo ne postignu općina neposredno nabavlja brašno i od istog: peče hljebu u dvjema trima pekarnama koje će z taj cilj rekvirirati i isto prodaju građanstvu preko svojih prodavaonica po cijeni koštanja;

3. da općina odmah otpočne sa kupovinom govdeda i debelih svinja koje će sama, u svoje režiji klati, — govdede meso prodavati a svinjski za ovu zimu posoliti, i sve to, kao što i mas dobivenu od svinja, prodavati građanstvu iz svojih magazina;

4. da se prije prodaji ovih, kao i svih o talih namirnica koje se u općinski režiji bud prodavale, ustanovi sistem proporcije, po kon bi imućniji plaćali srazmjerno prema svom imovnom stanju veću, a slabije imućni manju cijenu.

Osim maksimiranja cijena najvažnijim vrstam životnih namirnica i pažnje da ih prodavaoci bez slovnog poštivanja, ovi predlozi predstavljaju isto toliko važne težnje ne samo radničke već neimućne potrošačke mase uopće. Radnički delegat dužan da ove predloge podupre i s njima — prodrde.

Socijalna skrb.

Glavna Trafika. Od jednog invalida priman Na licitaciji za glavnu trafiklu u Šibeniku natjecu su ove (vrtke). 1) Spiro Cabov iz Primoštena 2.40%; 2) — E. Weisenberger sa 2.48%; — Braća Lušić sa 2.98%; — 4) Štipe Sarc sa 2.50% — 5) Dim. Triva sa 3%; — 6) Krste Ilijadica 3%; — 7) Krste Sunara sa 3.40%; — Srećko Igić sa 4%.

Svim natjecateljima prodaja duhana bila nugredna zasluga. Za vlada nebi mogla podijti ovu koncesiju kojem invalidu? Pitanje: odkle invalidu kaucija ili novac za predignuti duhan nema biti nikakva zapreka. Neka mu vlada pod dozvolu, a on će lako naći novac. Država nudja? Invalid sa 60% nesposobn i sedmero malofjetne djece

trašne brojke.

Naš je narod zaostao za drugima u uzgojnom, osvetnom i gospodarskom pogledu. Bile su takve okolnosti pa mu je sudbina učinila krivo. Dok je, tako rečemo, od kolevke do groba naš narod jao sa slabijom ili pukom u ruci na obranu oje očevine, vere, domovine i još branio i turica od turske poplave, dolle su se njegovi susedi gospodari mogli bezbrižno razvijati i napredovati. Iko su oni pokročili putem napretka i blagostanja, naš je narod ostao i dalje u neznanju, mučen dom, rdavim navikama, manama i preudama. Vljenje mu bilo teško nevoljno često nesnosno i onoj beđi, brizi i očajnosti za opstanak svoj i njih, podavao se nekim manama, strastima (ako za ondašnje prilike možemo ovako okrstiti) koje znale da mu na oko ublaže ili bar za neko eme zaborave one ljute rane. On je ono svoje bodno vreme sprovađao sa svojim drugovima u bitnim mestima, pa je uz čašu vina pričajući o naštvu svojem, svojih drugova i predaka, znao akšati onu gorku sudbinu i zaboraviti na ne- lje i nesreće, koje su ga trle. Tako je s dana u n prolazio uz čašu vina u razgovoru i bilo mu lakše; bivao je jači, junačniji.

Ali ovaj za ono doba nevin potrebit običaj, rodio se je po malo, pa je ostao na snazi i onda, id više nije imao svrhe, kad je pače postizao vratnu svrhu od one, u zametku svome.

Iz ovakih običaja razvile su se po našim llima krčme. U ove krčme zalazili su ljudi sve še i više i u njima nalazili osobite naslade okrepce. Posećivanje krčama prešlo je kod našeg aroda, u većini mesta, u krv, a uživanje alkohola ostala životna potreba, pa se bez pića nije mogao iše snaći, ni stati baš po onoj narodnoj „Bez vina ema razgovora.“ Krčmari su pak u vremenu znali ripraviti duhove tako, da je nečasno bilo za onoga, oji nije pohadao krčme, a bio je i svoj, vlastiti eprijatelj, jer nije htio da troši svoj vlastiti proiz- od. Onaj, koji je stajao daleko od krčme, trezvan radišan, bio je izmehavan, izbegavan kao čovek, oji nije dostojan da uđe u *pošteno društvo*.

Krčme su obično vodili ljudi okretinji, ali ohlepnji i bezdušni, koji nisu vodili računa o nar- etku i blagostanju svojih seljana, kojima je bila eveta briga sreća svojih mušterija; njima je glavno ilo da mu meštani popiju što više vina, kod njih stave ili još bolje zaduže što više novaca, da se a njima što više okoriste. Da ih zaljubi u ovu arodnu grobnicu, nastojao je izkrmav, da mu za ladi boravak, pa je uvedena mura, igra karata, tvorila se fabrika izmišljotina, a prepoveda- je znao je tako udesiti, da gosta zanima, pa je ričao svega i svačesa bez obzira dali je to dobro i lo, lepo ili ružno. A zlo i ružno lakše ugada i anosi! Tako je krčmar ugađajući svojim mušteri- ijama znao ove i kvariti u svakom pogledu. Imali mo prigodu čuti takvih, kojima ništa nije bilo veto, kojima su Bog domovina i poštenje bile anke! I ovi su javno ismjevali i Boga i domo- rnu i poštenje i rad i štednju. I ovo je išlo od zla i gore, dok se neke današnje krčme, osobito po elima, nisu pretvorile u mesta, gdje se uzgajaju nevaljani i zločinci.

I sve što se zla događa u dotičnim selima zlaži iz krčme; ona je izvor kleveta sumnjičenja, vade, osvete, uobjstva; ona je uzrok nevolji i ne- rećih mnogih i mnogih porodica, a i istog mesta; ona je leglo lenosti, početak siromaštva, škola ra- pnosti, zlobe i zavisti.

(Sliedi)

Vijesti grada i okolice.

Lične viesti — Jučer su boravili u našem gradu nar. zast. *Dr. Krstelj, Dr. Desnica*, šef. soci- alne skrbi *Mrduljaš* ind. ref. *Bošković* i sav. inž. *Mazina*.

„**Naša zemlja**“ „glasnik za interese malih po- sjednika“ počeo izlaziti svakog ponedjeljnika u Splitu. Bilo je i vrijeme, „jer dogorilo do nokata“ nasilje „zelene internacionale“.

„**Tomaseo**“ parobrod društva „Dalmatia“ pr. ponedjeljnika 7.30 jutra krenuo iz Vodica sa 92 putnika za Šibenik. Nije nego se otišnuo, popucale mu cijevi i u dlaku ne odleti u zrak kotao. Hladno-

krvost kapetana i hrabrost mornara doprinjeli, da se putnici sretno izkrcase. Naročito stigli parobrod „Rondine“ oipeljao ga u Šibenik.

Kiša. Nakon preko 4 mjeseca suše, popucale su na osvić pr. ponedjeljka nebeske cijevi.

Jugs. Napr. Nacional. Omladina u Vodicama sastala se u zbor i pozvala domoćeg sina Vicka Bastić učitelja u Prekuplju (Stara Srbija) na jedno predavanje. Bastić se odazvao, te biranim riečima dokazao, da plemenska borba mora prestati — naziv Jugoslavije mora prevladati. Dobrovoljac na Solunskoj fronti Šime Maras zahvalio. Sbor se razi- šio burnim klibanjem Jugoslaviji i dinastiji. Ovom prigodom omladina sakupila liepi fond za širenje jugoslavenske ideje. Imena darovatelja donije čemo u doj. broju — prenatrpani smo gradivom; ovliko inašamo, jer računamo na našu Omladinu: da kućne nesuglasice moraju biti rešene susretljivim, pomirljivim putem; a našu snagu, pašete i, našu krv, naše glave da budemo spremni izložiti na pa- zar protiv Talijana, Niemca i Magjara. Inače — ko- ljimo se, pa: *Todore, svaki dan to gore.*

Šibenski jadi. Od evakuacije pak do danas, Šibenska inteligencija nije ništa poduzela, da se što učini za dobrobit grada, za osnutak kakvog ko- risnog kulturnog islituta kao u drugim; gradovima.

Zalibože moramo konstatirati, da imaju pravo oni stranci, kad kažu, da je Šibenik najgori grad u Dalmaciji. Osim one prirodne ljepote što nešto poljepšava grad, nema ništa izradjena voljom i na- stojanjem samih građana. Dubrovnik koji je manji od Šibenika ima društvo sastavljeno od sa- mih građana, koje se brine samo za poljepšanje grada, te uvijek gradi nešto novog, da se čim više poljepša i da bude čist njihov grad; a svi troškovi oko toga stoje na samom građanstvu, koje rado daje svojoj mjesečni obol. Kako i nebi, kad vide, da se tako marljivo radi oko ukrasa i čistoće svojeg mjesta.

U Šibeniku je baš protivno, nečistoća vlada svuda, ako se ide po uskim gradskim ulicama gdje nikad pometaći ne metu. Tu se čuju svakakvi mi- risi; zaudara da je čovjeku nemoguće proći.

Dobro bi bilo, da se inteligencija lati posla pučkim predavanjima. Nek se organizira nekoliko predavanja o „higijeni“ pak o gospodarstvu o eko- nomiji, o gojenju loze, o gojenju masline; o svemu što može koristiti; tako čemo koristiti seljaku i sebi.

Koliko inteligencije imamo mi u Šibeniku, i ljudi koji bi željeli da nešto korisnoga učine za Ši- benik, nitko se ne laća da započne sa akcijom, da preuzme u svoje ruke. Dakle samo malo dobre volje, pak će sve uspjeti. Nek počme inteligencija, pak će svi za njom. Moramo imati na umu, da bi morao Šibenik u budućnosti igrati važnu ulogu u Dalmaciji; ne smije se dopustiti da kojekakvi ljudi grade na periferiji grada: barake, šatore ili male kućice; to ne pristoji jednom gradu. Nek se u bu- duće novogradnje grade po jednom planu kojeg imaju stručnjaci da naprave. Ako se ovako neče- postupati, Šibenik će uvijek izgledati jedno oveće selo.

A. G.

➤ **Kradja žarulja.** Piše nam prijatelj iz grada: Ima tri mjeseca da sam se uselio u novi stan. Na vrh stuba prvog kata nalazi se jedna žarulja. Kroz ovo vrijeme bile su mi ukradene četiri žarulje. Lupež neka se dobro čuva, da mu petu ne prisjede.

Naše čestitke. Slušali smo ovu priču i bilje- žimo ju bez komentara: Težaci Tambača i još neki drugi bili su na ovom poreznom uredu pro- niaknuti iz treće ili druge u prvu klasu. Sigurno se je komu na poreznom uredu prohtjelo dobit red Sv. Save prvog stepena pa strpava i teškeže u prvu klasu, za koje se znađe da tamo uz Cheka Inchi- stri, Ant. Bontempa i druge ne patru. Težaci vra- guljani čestitaju Tambači i drugovima, ali njima nije do smijeha nego do muke i mi nerazumijemo i želimo da javnost znađe zašto porezni ured težaka Tambaču i drugove strpao u prvi porezni razred.

Gdje su nestali dinari? Oglasi su bili prilje- pljeni na zidovima, da će ovih dana usjediti ko- načna zamjena nežigosanih kruna. Pučanstvo je sa veseljem pozdravilo ovaj oglas, ali eto iznenadjenja. Po gradu se najednom raznio glas, da na pore- znom uredu nema dinara za zamjenu. Taj glas ne- može odgovarati istini. Ministarstvo je bilo poslalo sijaset govora novca jer se je očekivalo da će pučan- stvo prikazati subliznu deseterostruku svotu od pri-

kazane na izmjenu. Sada se svak u gradu pita gdje su bili preneseni dinari iz poreznog ureda, ako je istinit glas, da još nijesu prispjeli. Ali je ipak naj- ljepša ona, da se sam ministar financija čudi, da još nije uslijedila ta blažena isplata drugog di- jela. I onda se neki čude da se kroz narod širi s dana na dan nezadovoljstvo!

✕ **Sisalje vatrogasaca.** Kako nam se javlja — nisu u redu. To se je ustanovilo prigodom poplave carinarnice. Iste treba da se što prije poprave. Da se one nalaze danas u malda ne neupotrebljivom stanju, tomu će biti naši predra- tni vatrogasci dilantni krivci, jer znamo, da su oni s našim alatom haraćili. Naši domaći vatrogasci nalaze se skroz u neprilici da savjestno rade sa pokvarenim alatom, pak dr- žimo, da bi općina morala što prije ovdje dokočiti. Ako za popravak sisaljke i nabavu cijevi nema u općinskoj blagajni dostatno dinara, ne bi li naš g. upravitelj mogao zakucati na vrata dobrostojećih naših građana i sakupiti potrebitu svotu kojom bi se ova humanitarna ustanova uspostavila u polo- žaj, da u slučaju požara bude bezprikrivo funkcionalna.

○ **Dobrovoljni doprinosi.** U fond „Gradske Knjižnice“ dar- ovaao 10 dinara g. V. Vukić, učitelj, da počasti uspomenu pk. Vinka Vladovića pravnika iz Arbanasa.

Jeli naš puk marva? Pitamo u obće sve naše općine niz pokrajinu. Naš urednik bio prisutan u Čisti kad Ponoši iz Dobropolja općine; Kistanje htjedeo da prognu za Vodice 1 vola, 6 sitnog. Po oružnicima bijahu opravdano ustavljeni. Marvinske putnice nijesu bile biljegovane. Na svakog vola bi- ljeg 1 dinara, a na svaki sitni zub 20 para. I kad na Kista- njama ne bi bilo biljega, zakon predviđa, da se novac za biljege učesa, i na „Marvinskoj putnici“ zabilježi. Kistanjska općina je kriva, a oružnici Čiste imali su pravo da Ponoše vrate, jer da ih oružništvo Vodica prićepilo, bila bi ista ko- medija, i Ponoši platili bi za biljegovanje „Marvinske putnice“ 50 % više. Gončine stoke, ovliko vam do znanja.

Jesmo li braća ili — cigani? U Piramatov- cima, brojit će 600—700 duša, Hrvati. Obstoji je- dino jedna familja nazovi srbska. I član ove fami- lje — glavar mjesta, bez sasušaja „malog zbora“.

Kadinjak popačenim opancima. Je li se krava otelila, kobila oždriebila, magarica opulila, samo nek ne zaudara opankom, gnjojem, naši do- maći Listovi trube na sve četiri strane svijeta: kako ta „plemenita rasa“ teli, ždriebi, puli, spava, jede, šeta, diše; na svaki sat, čas razpoloživi vračari, pri- malje, ljecnici. A kad opanak preko kamena posrne preko brvna skriha vrat, u lokvu zagazi i utopi se; kad se naš domaći sin — opanak prodere, razvrz- nema Lista koji bi donjeo barem da se taj opanak popriča. Opanče, opanče, svega imaš, ali razuma nemaš! nije se, ni čuditi — opanak si, govedja koža; a vol ostaje uvijek — vol.

Varanje prostodušnog zemljoradnika. Braća Martinović sa oćem iz Zatona pod 26/9 upraveli udovi Čorić — Vodice sljedeće pismo: „Vi dobro poznate i mi isti priznajemo da ste vi nami [dali zemlju god. 1914 i mi smo vas sve do prošle go- dine poznavali za gospodara i davali pogodjeni dohod bilo od masta, hrane, loze i t. d. Budući ove godine na temelju *ustavnih* dokaza nam po našim zemljoradničkim poslanicima dokazano, da kad bi mi vami dali dohodak *da bi mi isto Vladi negda odgovali.*“

Ispravak:

U Vašem listu od 22/9-192 br. 5 u rubrici pod naslovom „*Kako su Talijani fabrikovali Talijane!*“ bi iznešeno imena plaćenika ili izroda koji za ma- leni novac ili za koju vreću brašna podpisali su ili se isticali pred ondašnjom talijanskom okupatornom vlašću tobože kao njihovi istomišljenici (ili recimo *regnicoli*) tom zgodom bi izvršeno i moje ime uz onu moga oca koji je potpisao ili se isticao da je njihov istomišljenik, jer kroz sve ovo vrijeme ja se niesam nalazio u Šibeniku te me je ovo iznen- adilo, a pošto niti sam ja njihov istomišljenik, niti ikada se isticao da gojim prama njima ikakve osje- čaje, to kao jugosloven, i koji sam uvijek bio na braniku jugoslavenskih prava i kroz cijelo vrieme njihove okupacije, žrtvovao sam se onim samopri- jegorom, a za dokaz mogu da služe činjenice koje bi u potrebitom slučaju iznio. (Ovliko ispravak. Za dalnje plati, pa će medju „priobćeno.“ Ur.)

S poštovanjem
Vinko Čaće
kanc. sudb. oficijant — Tiesno

Globe i slipić. Pri zaključku lista saznajemo da je Krste *Jadronja* bio osuđen 400 D. globe, 3 dana tamnice i bala bakalara bila mu je zapljenjena. Ni- koli *Zlatanu* bilo je zapljenjeno pečeno prase, 100 dinara globe i jedan dan tamnice.

Pošta.

Druže S. — Zagreb. Ne zamjeri što tvoje pismo predajem javnosti:

"Primo sam Tvoj „Raskovani“, pa Ti čestitam, da si tako odvažno i jugoslavenski istupio. Dokazao si, da Ti je jedinstvo nacije i jedinstvo države jednako veliko i sveto kao i Jugoslavenstvo. Nego, nažalost, treba i stare i mladije rodoljube tome tek učiti. Jedni se boje drugih, nepovjerenje kod najvećeg dijela na obim stranama, pa otduda pogadjanja i ograde. Žalosan, ali ipak je tako i trebati će nova pokoljenja da to sve izgleda. U tome je i odlika Tvojega lista, koji kritički posmatra na sve strane, osuđuje svako zlo, dolazi ono od radikala, demokrata, zajednice ili zemljoradnika. To sve ne će se izlječiti u jedan dan, ali je potrebno da svi rade već sada u smjeru stapanja i ujedinjavanja plemena srpskog, hrvatskog i slovenačkog u jedan i jedinstven narod jugoslavenski, a ovo će postići uzajamnim povjerenjem, bratstvom i jednakosti."

Vodičani — Radite što vas je volja. Kolji te se! Ali znajte da u „Agrarnoj reformi“ prieti vam, da vam skot posvoji lokvu „Kovču“, Lokva iz starodavnih vremena. Onake nema — gdje sunce grije, Bog boguje: Rimska radnja morskim piskom potarabljena. I kad vam se posvoji, ne ćete imati sebi zagasiiti žedju, konje napojiti, a što je najglavnije vaši vinogradi ne će biti galicom škropljeni, jer će te morati u Vodice — 7 km. dalečine — po vodu. Mi nemamo šta napojiti ni šta poljiti, škropiti. Vrabac je vrabac, on ne pušta on posvaja u prvom redu lastavičina gujezda. Vodičani, prva ti je domaja — rođena kuća; druga — tvoj posjed; treća — zajednička sa susjedima obćinska, odnosno kotarska

pokrajinska dobra; četvrta — država. Ne budeš li znao li htjco braniti rodjeni prag, svoju imovina, ne ćeš htjet ni državu, jer ćeš u — „zeleni kader“. Onda — utopi se.

g. braća Ive i Mate Juričev-Barbin — Vodice. Jadata se. Nemožemo vam pomoći. Drugo je pitanje u — trećoj krajevini. U kući vam, pa prigrlite onu: sila Boga ne moli, a Bog silu ne voli; i onda: Sila silu silom sili, da ju sila silom ne usili. Kukati na 8 osmero nejačadi što vam po hadja pučku školu u današnjim vremenima ne vredi, jer tko jači, taj kvači. Peč kruha, dva ovna devetaka i par hektolitara vina činu čudesa. *Kesa, probi nebesa!*

g. Ante Cukrov Štiljak — Vodice. Došao si gol, bos; otrean, opcean u Vodice. Našao si milosrdje i zaštitu. Pa ti odvratiti vodičanima i njihovih pokojnika duše ne upokojiti. Razbojnički si pridržao crkveni mast za se; dohodak si uskratilo sa zemljišta (9 motika posadjene i navrnuće loze „kmetske“ trude. — Kupljene za K 300 god 1918 od braće p. Ive Šprljan, od kojih jedan u vojsci zaglavio, drugi do sloma u vojsci izdržao, treći nesposoban za zaradu kod kuće ostao) jer da su to tvoji trudi! Nama je deveta; mi smo za naše mrtve platili svakome po misu, bilo i ne bilo im beričatno — dalje ne trošimo. Ali da su to naši posli: zemljište u mjestu, hode ili tvoj ili naš brk. Vodičani na vaše poštenje!

Gg. Šibenčani — I stali smo razmišljati. Da za što mi imamo komedije, jer i ako nepodpišete „priopćeno“, mi smo dužni vas otkriti. Bilo bi gubitak vremena. Naš savjet imali ste poslušati, kad niste — jer mislite, da protustranka ne će imati odvažnosti čuti se: a hoće — onda udrite ko gromovnik Ite sa — podpištima.

Gg. Stankovčani. — U dojučem broju.

Mali oglasnik.

(Do 20 rieči 5 din. Svaki pet daljnih rieči 1 dinar).

Konj na prodaju, 6 mu godina. Prijave „Konj br. 106“.

2 Kreveta prodajem u dobrom stanju. Prijave „krevet 107“

Armerun na prodaju pod „br. 108“.

Oglasi, za „Mali Oglasnik“ prima Pučka Tiskar svaki dan do sriede na večer.

Sve se pismene ponude šalju na upravu lista „Raskovani“

Prva Jugoslavenska Voštarnica

Grgo Čular - Šibenik

preporuča se pučanstvu, crkvinarstvima, bratovštinam i G. trgovcima.

Izradba po zanatu. — Cjene umjeren

Prodaja finog vrcanog meda sa vlastitog pčelinjaka na malo i na veliko.

Pučka Tiskara u Šibeniku

književna djela, tiskarnice za sudske, općinske i župne urede, trgov. listovnih kao i posjetnica, zaručnih i vjenčanih objava itd. Naruče se primaju kod g. A. Ungaro, u širokoj ulici br. 172. — Izradba brza i solidna

ponovno se je otvorila i prima na izradbu u cirilici i latinici sv zasijecajuće radnje, kao: razni papira, računa i omota, osmrtnice

s umjerenim cijenam.

Slavenska Banka d. d. Zagreb

prije

Narodna Banka d. d.

Podružnica ŠIBENIK - Centrala ZAGREB, Ilica br. 7.

Uplaćena glavnica K 100,000.000

Pričuva K 30,000.000

Ulošci preko K 250,000.000

PODRUŽNICE: Beograd, Brod n/S, Dubrovnik, Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Vršac.

Ispostava: MONOŠTOR

AFILIACIJE: Jugoslavenska industrijska banka, Split. — Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien 1., Augustinerstrasse 8. Balkan-Bank R. T., Budimpešta.

AGENCIJA: Buonos Aires, Rosario de Sta Fé (Argentina).

ZASTUPSTVA: Lima (Peru), La Paz, Oruro (Bolivia), Antofogasta, Valparaiso, Punta Arenas, Santiago (Chile); Rio de Janeiro (Brazilija), Montevideo (Uruguay).

Prima uloške

na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete, te obavlja sve bankovne transakcije najkulantnije.

Prima terminirane uloške - (Term-Deposits)

te ih ukamaćuje na 18 mjeseci sa 5 1/2%, na 24 mjeseci sa 6%.

Obavlja sve bankarske poslove najkulantnije.

**- KNJIŽARA I PAPIRNICA
FILIP BABIĆ
ŠIBENIK**

Potpuno skladište knjiga na našem i stranim jezicima.

Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene.

Sav pribor za urede, općine i škole

Skladište školskih knjiga, i Kr. Zemaljske Naklade u Zagrebu.

Prima predplate na STRUČNE I PERIODIČNE ČASOPISE svakog jezika i struke.

MUZIKALIJE SVAKE VRSTI.

Zahŕjevajte cjenike papira popis knjiga - Cjenik za urede

SINGER

ŠIVAČIH STROJEVA ŠIVAČIH IGALA NAKNADNIH DJELOVA

MAŠINSKOG ULJA

PRODAJE UZ GOTOV NOVAC

I OBROČNU Otplatu

NA SVAKOJ JE MAŠINI NAZNACENA CIJENA USTANOVLJENA ZA CIJELU JUGOSLAVIJU

SKLADIŠTE — ŠIBENIK

GLAVNA ULICA

ZASTUPNIK

ANTE FRUŽ

Juričev i Kesic - Bakar

Veletrgovina dalmat. vina

samo na veliko